

80.

Na osnovu člana 8 stav 3, člana 9 stav 2, člana 10 stav 2 i člana 16 stav 2 Zakona o zaštiti biljnih sorti („Službeni list RCG”, broj 48/07 i „Službeni list CG”, broj 48/08), člana 41 stav 2 Zakona o sadnom materijalu („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) i člana 57 stav 2 Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

PRAVILNIK O METODAMA ZA ISPITIVANJE RAZLIČITOSTI, UNIFORMNOSTI I STABILNOSTI BILJNE SORTE*

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se metode za ispitivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti nove biljne sorte (u daljem tekstu: DUS ispitivanja) i način dostavljanja informacija, isprava i materijala potrebnih za DUS ispitivanja.

DUS ispitivanja

Član 2

DUS ispitivanja obuhvataju ispitivanja biljne sorte na oglednom polju i u laboratoriji radi upisa u registre sorti.

DUS ispitivanjem utvrđuju se svojstva nove biljne sorte za utvrđivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti, ne uzimajući u obzir svojstva za proizvodnu i upotrebnu vrijednost, pri čemu se materijal za DUS ispitivanja dostavlja izvođaču ogleda netretiran.

U pogledu različitosti, uniformnosti i stabilnosti nove biljne sorte iz Priloga 1 treba da:

- 1) ispunjavaju uslove iz protokola za ispitivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti Kancelarije za zaštitu biljnih sorti Evropske unije – CPVO, iz Priloga 2 Dio A;
- 2) da budu u skladu sa smjernicama za DUS ispitivanja Međunarodne unije za zaštitu novih biljnih sorti – UPOV, iz Priloga 2 Dio C.

Nove sorte koje mogu da se koriste za organsku proizvodnju iz Priloga 2 dio A u pogledu uniformnosti treba da ispunjavaju uslove iz Priloga 2 dio B.

Ispitivanja na oglednom polju

Član 3

DUS ispitivanje na oglednom polju vrši se najmanje dvije godine, odnosno dva nezavisna vegetaciona ciklusa, a može se produžiti u slučaju potrebe za utvrđivanje ujednačenosti i/ili postojanosti sorte.

DUS ispitivanje se po pravilu vrši na jednom oglednom polju, a u slučaju ispitivanja na više oglednih polja određuju se rezervne lokacije ogleda, upoređuju različitosti agro-klimatskih uslova, vrše dodatni testovi i izvođenje DUS ispitivanja na osnovu podataka za isto svojstvo koje je ispitivano na različitim oglednim poljima.

Sorta kandidat i opšte poznata sorta

Član 4

DUS ispitivanje na oglednom polju vrši se upoređivanjem osobina nove biljne sorte koja je sorta kandidat sa osobinama opšte poznate sorte.

Sorta kandidat se upoređuje sa drugim sortama kandidatima i opšte poznatim sortama, radi utvrđivanja različitosti sorte kandidata.

Opšte poznate sorte su:

- sorte koje se nalaze u proizvodnji u Crnoj Gori;
- druge sorte koje se nalaze u proizvodnji u sličnim podnebljima;
- slične sorte koje navede podnosilac prijave;
- kod hibrida sve opšte poznate roditeljske linije;
- druge sorte u ispitivanju;
- biljne vrste u skladu sa listom protokola Međunarodne unije za zaštitu novih biljnih sorti i Kancelarije za zaštitu biljnih sorti Evropske unije (u daljem tekstu: tehnički protokoli) iz Priloga 1.

Privremeni i konačni izvještaj

Član 5

Nakon prve godine ispitivanja na oglednom polju izvođač ogleda podnosi privremeni izvještaj o rezultatima DUS ispitivanja i eventualne probleme koji su nastali prilikom vršenja ogleda.

Privremeni izvještaj sačinjava se na Obrascu 1.

Konačni izvještaj sačinjava izvođač ogleda nakon završnog ispitivanja biljne sorte, odnosno nakon druge godine.

Ako je ispitivanje iz stava 3 ovog člana pozitivno, izvještaj sadrži i opis sorte.

Konačni izvještaj iz stava 3 ovog člana sačinjava se na Obrascu 2.

Utvrđivanje svojstava sorte

Član 6

DUS ispitivanja novih biljnih sorti zasnivaju se na vizuelnom ocjenjivanju i mjerenju određenih svojstava sorte.

Zbog uticaja faktora životne sredine koji, u većoj ili manjoj mjeri, mogu modifikovati ekspresiju genetski uslovljenih kvalitativnih i kvantitativnih svojstava utvrđuju se svojstva na koje faktori životne sredine najmanje utiču.

Za pojedinu vrstu ili biljnu grupu ispituju se i: dopunska svojstva, stepeni ekspresije svojstava, stadijumi razvoja za ocjenjivanje svojstava, način ocjenjivanja svojstva sorte i primjeri za svaki stepen ekspresije pojedinog svojstva u skladu sa tehničkim protokolima.

Podnosilac prijave može u pisanoj formi da zatraži da se utvrde i dodatna svojstva.

Različitost sorte

Član 7

Dvije sorte su različite, ako je razlika između njih:

- utvrđena na najmanje jednom oglednom polju;
- očigledna; i
- stabilna.

Razlika između dvije sorte u slučaju pravih kvalitativnih svojstava je očigledna, ako se jedno ili više svojstava odražava u dva različita stepena ekspresije prema tehničkom vodiču.

Prilikom utvrđivanja različitosti kod drugih kvalitativnih svojstava u obzir se uzima moguće odstupanje u razlici između sorti uz uvažavanje godina ili oglednog polja.

U slučaju utvrđivanja različitosti kod mjerenih kvantitativnih svojstava, razlika između dvije sorte se smatra očiglednom, ukoliko se odgovarajućom statističkom metodom utvrdi na nivou 1% vjerovatnoće.

Očigledne različitosti sorte

Član 8

Očigledne različitosti sorte, utvrđuju se i direktnim vizuelnim poređenjem sorti koje su nedovoljno različite u ogledu.

U slučaju samooplodnih sorti i sorti koje se razmnožavaju vegetativno, varijacija unutar sorti i vizuelno utvrđivanje različitosti je pogodno, a kod stranooplodnih sorti i pojedinih hibridnih sorti utvrđivanje različitosti putem direktnog poređenja zahtijeva posebnu pažnju zbog velike varijacije unutar sorte.

Stabilnost sorte

Član 9

Sorta je stabilna ako ima jednak predznak u dvije uzastopne ili u dvije od tri vegetacione sezone.

Za potvrđivanje stabilnosti, utvrđena razlika se ponavlja u narednom ogledu, a najbolji način je u direktnom poređenju.

Ako su kod više pojedinačno ocijenjenih svojstava biljne sorte, razlike između dvije sorte očigledne, za utvrđivanje različitosti može da se koristi kombinacija podataka o tim svojstvima i obezbijedi da je stepen stabilnosti uporediv sa opšte poznatom sortom.

Uniformnost sorte

Član 10

Sorta je uniformna ako je dovoljno ujednačena uz uvažavanje posebnosti koje su posljedica njenog razmnožavanja.

Da bi sorta bila stabilna, varijacije koje pokazuje sorta u zavisnosti od sastava oplemenjivanja i pojave atipičnih biljaka usljed slučajnih miješanja, mutacija ili drugih uzroka, treba da bude ograničena na potreban nivo za utvrđivanje različitosti i osiguranje stabilnosti uz uvažavanje prisutnosti atipičnih biljaka koje će se razlikovati u zavisnosti od načina razmnožavanja.

Broj atipičnih biljaka

Član 11

Za sorte koje se razmnožavaju vegetativno i samooplodne sorte maksimalno dozvoljeni broj atipičnih biljaka zavisi od veličine uzorka i biljne vrste i određen je za svaku sortu posebno prilikom DUS ispitivanja.

Stranooplodne sorte, uključujući i sintetičke sorte, određuju se upoređivanjem sa već poznatim komparativnim sortama.

Broj atipičnih biljaka određuje se za svaku vrstu u skladu sa tehničkim protokolima.

Pretežno samooplodnim sortama smatraju se jednostruki hibridi, a druge kategorije hibrida upoređuju se prema biljnoj vrsti i metodama oplemenjivanja.

Odstupanja za pojedine vrste hibrida prema biljnoj vrsti i metodama oplemenjivanja određene su tehničkim protokolima.

Način dostavljanja informacija, isprava i materijala

Član 12

Informacije, isprave i materijali za DUS ispitivanje dostavljaju se putem pošte i elektronskim putem.

Prilozi i obrasci

Član 13

Prilozi 1 i 2 i Obrasci 1 i 2 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Prestanak važenja

Član 14

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o metodama za ispitivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti nove biljne sorte („Službeni list CG”, br. 2/17 i 146/22).

Stupanje na snagu

Član 15

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj Pravilnik prenijeti su sljedeći CELEXI: 32003L0090: 32023L1438, 32022L1647, 32022L0905, 32019L1985, 32019L0114, 32018L0100, 32016L1914, 32015L1168, 32014L0105, 32013L0057, 32012L0044, 32012L0008, 32011L0068, 32010L0046, 32009L0097, 32007L0048, 32005L0091; 02003L0091: 32022L1648, 32008L0083, 32007L0049 i 32006L0127.

Broj: 04-313/25-107/3

Podgorica, 30. januara 2025. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

DIO A

Latinski naziv biljne vrste	Engleski naziv	CPVO protokol
<i>Dactylis glomerata</i> L.	Cocksfoot	TP 31/1 of 25.3.2021
<i>Festuca arundinacea</i> Schreb.	Tall fescue	TP 39/1 of 1.10.2015
<i>Festuca filiformis</i> Pourr.	Fine-leaved sheep's fescue	TP 67/1 of 23.6.2011
<i>Festuca ovina</i> L.	Sheep's fescue	TP 67/1 of 23.6.2011
<i>Festuca pratensis</i> Huds.	Meadow fescue	TP 39/1 of 1.10.2015
<i>Festuca rubra</i> L.	Red fescue	TP 67/1 of 23.6.2011
<i>Festuca trachyphylla</i> (Hack.) Hack.	Hard fescue	TP 67/1 of 23.6.2011
<i>Lolium multiflorum</i> Lam.	Italian ryegrass	TP 4/2 of 19.3.2019
<i>Lolium perenne</i> L.	Perennial ryegrass	TP 4/2 of 19.3.2019
<i>Lolium x hybridum</i> Hausskn.	Hybrid ryegrass	TP 4/2 of 19.3.2019
<i>Medicago sativa</i> L.	Lucerne	TP /6/1 Corr. of 22.12.2021
<i>Medicago x varia</i> T. Martyn	Sand lucerne	TP 6/1 Corr. of 22.12.2021
<i>Phleum nodosum</i> L.	Small timothy	TP 34/1 of 22.12.2021
<i>Phleum pratense</i> L.	Timothy	TP 34/1 of 22.12.2021
<i>Pisum sativum</i> L. (partim)	Field pea	TP 7/2 Rev. 3 Corr. of 6.3.2020
<i>Poa pratensis</i> L.	Smooth-stalked meadow grass	TP 33/1 of 15.3.2017
<i>Trifolium pratense</i> L.	Red clover	TP 5/1 of 22.12.2021
<i>Vicia faba</i> L.	Field bean	TP 8/1 of 19.3.2019
<i>Vicia sativa</i> L.	Common vetch	TP 32/1 of 19.4.2016
<i>Brassica napus</i> L. var. <i>napobrassica</i> (L.) Rchb.	Swede	TP 89/1 of 11.3.2015
<i>Raphanus sativus</i> L. var. <i>oleiformis</i> Pers.	Fodder radish	TP 178/1 of 15.3.2017
<i>Brassica napus</i> L. (partim)	Swede rape	TP 36/3 of 21.4.2020
<i>Cannabis sativa</i> L.	Hemp	TP 276/2 Rev. of 30.12.2022
<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	Soya bean	TP 80/1 of 15.3.2017
<i>Gossypium</i> spp.	Cotton	TP 88/2 of 11.12.2020
<i>Helianthus annuus</i> L.	Sunflower	TP 81/1 of 31.10.2002
<i>Linum usitatissimum</i> L.	Flax/Linseed	TP 57/2 of 19.3.2014
<i>Sinapis alba</i> L.	White mustard	TP 179/1 of 15.3.2017
<i>Avena nuda</i> L.	Small naked oat, Hulless oat	TP 20/3 of 6.3.2020
<i>Avena sativa</i> L. (includes <i>A. byzantina</i> K. Koch)	Oats and Red oat	TP 20/3 of 6.3.2020
<i>Hordeum vulgare</i> L.	Barley	TP 19/5 of 19.3.2019
<i>Oryza sativa</i> L.	Rice	TP 16/3 of 1.10.2015
<i>Secale cereale</i> L.	Rye	TP 58/1 Rev Corr. of 27.4.2022
<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench subsp. <i>bicolor</i>	Sorghum	TP 122/1 of 19.3.2019
<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench subsp. <i>drummondii</i> (Steud.) de Wet ex Davidse	Sudan grass	TP 122/1 of 19.3.2019
<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench subsp. <i>bicolor</i> x <i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench subsp. <i>drummondii</i> (Steud.) de Wet ex Davidse	Hybrids resulting from the crossing of <i>Sorghum bicolor</i> subsp. <i>bicolor</i> and <i>Sorghum bicolor</i> subsp. <i>drummondii</i>	TP 122/1 of 19.3.2019
<i>xTriticosecale</i> Wittm. ex A. Camus	Hybrids resulting from the crossing of a species of the genus <i>Triticum</i> and a species of the genus <i>Secale</i>	TP 121/3 Corr. of 27.4.2022
<i>Triticum aestivum</i> L. subsp. <i>aestivum</i>	Wheat	TP 3/5 of 19.3.2019
<i>Triticum turgidum</i> L. subsp. <i>durum</i> (Desf.) van Slageren	Durum wheat	TP 120/3 of 19.3.2014
<i>Zea mays</i> L. (partim)	Maize	TP 2/3 of 11.3.2010
<i>Solanum tuberosum</i> L.	Potato	TP 23/3 of 15.3.2017

DIO B

POVRĆE

Latinski naziv biljne vrste	Engleski naziv	CPVO protokol
<i>Allium cepa</i> L. (Cepa group)	Onion and Echalion	TP 46/2 of 1.4.2009
<i>Allium cepa</i> L. (Aggregatum group)	Shallot	TP 46/2 of 1.4.2009
<i>Allium fistulosum</i> L.	Japanese bunching onion or Welsh onion	TP 161/1 of 11.3.2010
<i>Allium porrum</i> L.	Leek	TP 85/2 of 1.4.2009
<i>Allium sativum</i> L.	Garlic	TP 162/2 of 30.5.2023

<i>Allium schoenoprasum</i> L.	Chives	TP 198/2 of 11.3.2015
<i>Apium graveolens</i> L.	Celery	TP 82/1 of 13.3.2008
<i>Apium graveolens</i> L.	Celeriac	TP 74/1 of 13.3.2008
<i>Asparagus officinalis</i> L.	Asparagus	TP 130/2 of 16.2.2011
<i>Beta vulgaris</i> L.	Beetroot including Cheltenham beet	TP 60/1 of 1.4.2009
<i>Beta vulgaris</i> L.	Spinach beet or Chard	TP 106/2 of 14.4.2021
<i>Brassica oleracea</i> L.	Curly kale	TP 90/1 of 16.2.2011
<i>Brassica oleracea</i> L.	Cauliflower	TP 45/2 Rev. 2 of 21.3.2018
<i>Brassica oleracea</i> L.	Sprouting broccoli or Calabrese	TP 151/2 Rev. 2 of 21.4.2020
<i>Brassica oleracea</i> L.	Brussels sprouts	TP 54/2 Rev. of 15.3.2017
<i>Brassica oleracea</i> L.	Kohlrabi	TP 65/2 Rev. of 30.5.2023
<i>Brassica oleracea</i> L.	Savoy cabbage, White cabbage and Red cabbage	TP 48/3 Rev. 2 of 25.3.2021
<i>Brassica rapa</i> L.	Chinese cabbage	TP 105/1 of 13.3.2008
<i>Capsicum annuum</i> L.	Chilli or Pepper	TP 76/2 Rev. 2 of 21.4.2020
<i>Cichorium endivia</i> L.	Curled-leaved endive and Plain-leaved endive	TP 118/3 of 19.3.2014
<i>Cichorium intybus</i> L.	Industrial chicory	TP 172/2 of 1.12.2005
<i>Cichorium intybus</i> L.	Leaf chicory	TP 154/2 Rev. of 31.3.2023
<i>Cichorium intybus</i> L.	Witloof chicory	TP 173/2 of 21.3.2018
<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. et Nakai	Watermelon	TP 142/2 Rev. 2 of 31.3.2023
<i>Cucumis melo</i> L.	Melon	TP 104/2 Rev. 2 Corr. of 25.3.2021
<i>Cucumis sativus</i> L.	Cucumber and Gherkin	TP 61/2 Rev. 2 of 19.3.2019
<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne	Gourd	TP 155/1 of 11.3.2015
<i>Cucurbita pepo</i> L.	Marrow or Courgette	TP 119/1 Rev. of 19.3.2014
<i>Cynara cardunculus</i> L.	Globe artichoke and Cardoon	TP 184/2 Rev. of 6.3.2020
<i>Daucus carota</i> L.	Carrot and Fodder carrot	TP 49/3 of 13.3.2008
<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Fennel	TP 183/2 of 14.4.2021
<i>Lactuca sativa</i> L.	Lettuce	TP 13/6 Rev. 3 of 27.4.2022
<i>Solanum lycopersicum</i> L.	Tomato	TP 44/4 Rev. 5 of 14.4.2021
<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) Nyman ex A. W. Hill	Parsley	TP 136/1 of 21.3.2007
<i>Phaseolus coccineus</i> L.	Runner bean	TP 9/1 of 21.3.2007
<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Dwarf French bean and Climbing French bean	TP 12/4 of 27.2.2013
<i>Pisum sativum</i> L. (partim)	Wrinkled pea, Round pea and Sugar pea	TP 7/2 Rev. 3 of 6.3.2020
<i>Raphanus sativus</i> L.	Radish, Black radish	TP 64/2 Rev. Corr. of 11.3.2015
<i>Rheum rhabarbarum</i> L.	Rhubarb	TP 62/1 of 19.4.2016
<i>Scorzonera hispanica</i> L.	Scorzonera or Black salsify	TP 116/1 of 11.3.2015
<i>Solanum melongena</i> L.	Aubergine or Egg plant	TP 117/1 of 13.3.2008
<i>Spinacia oleracea</i> L.	Spinach	TP 55/5 Rev. 4 of 27.4.2022
<i>Valerianella locusta</i> (L.) Laterr.	Corn salad or Lamb's lettuce	TP 75/2 of 21.3.2007
<i>Vicia faba</i> L. (partim)	Broad bean	TP 206/1 of 25.3.2004
<i>Zea mays</i> L. (partim)	Sweet corn and Pop corn	TP 2/3 of 11.3.2010
<i>Solanum habrochaites</i> S. Knapp & D.M. Spooner; <i>Solanum lycopersicum</i> L. x <i>Solanum habrochaites</i> S. Knapp & D.M. Spooner; <i>Solanum lycopersicum</i> L. x <i>Solanum peruvianum</i> (L.) Mill.; <i>Solanum lycopersicum</i> L. x <i>Solanum cheesmaniae</i> (L. Ridley) Fosberg; <i>Solanum pimpinellifolium</i> L.	Tomato rootstocks	TP 294/1 Rev. 5 of 14.4.2021

x <i>Solanum habrochaites</i> S. Knapp & D.M. Spooner		
<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne x <i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	Interspecific hybrids of <i>Cucurbita maxima</i> Duchesne x <i>Cucurbita moschata</i> Duchesne for use as rootstocks	TP 311/1 of 15.3.2017

Latinski naziv biljne vrste	Engleski naziv	UPOV protokol
<i>Brassica rapa</i> L.	Turnip	TG/37/11 of 23.9.2022

DIO C

Latinski naziv biljne vrste	Engleski naziv	UPOV protokol
<i>Beta vulgaris</i> L.	Fodder beet	TG/150/3 of 4.11.1994
<i>Agrostis canina</i> L.	Velvet bent	TG/30/6 of 12.10.1990
<i>Agrostis gigantea</i> Roth	Red top	TG/30/6 of 12.10.1990
<i>Agrostis stolonifera</i> L.	Creeping bent grass	TG/30/6 of 12.10.1990
<i>Agrostis capillaris</i> L.	Brown top	TG/30/6 of 12.10.1990
<i>Bromus catharticus</i> Vahl	Rescue grass	TG/180/3 of 4.4.2001
<i>Bromus sitchensis</i> Trin.	Alaska brome grass	TG/180/3 of 4.4.2001
<i>Dactylis glomerata</i> L.	Cocksfoot	TG/31/8 of 17.4.2002
x <i>Festulolium</i> Asch. et Graebn.	Hybrids resulting from the crossing of a species of the genus <i>Festuca</i> with a species of the genus <i>Lolium</i>	TG/243/1 of 9.4.2008
<i>Lotus corniculatus</i> L.	Birdsfoot trefoil	TG 193/1 of 9.4.2008
<i>Lupinus albus</i> L.	White lupin	TG/66/4 of 31.3.2004
<i>Lupinus angustifolius</i> L.	Narrow-leaved lupin	TG/66/4 of 31.3.2004
<i>Lupinus luteus</i> L.	Yellow lupin	TG/66/4 of 31.3.2004
<i>Medicago doliiata</i> Carmign.	Straight-spined medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago italica</i> (Mill.) Fiori	Disc medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago littoralis</i> Rohde ex Loisel.	Shore medic/Strand medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago lupulina</i> L.	Trefoil	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago murex</i> Willd.	Sphere medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago polymorpha</i> L.	Bur medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago rugosa</i> Desr.	Wrinkled medic/Gama medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago scutellata</i> (L.) Mill.	Snail medic/Shield medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Medicago truncatula</i> Gaertn.	Barrel medic	TG/228/1 of 5.4.2006
<i>Trifolium repens</i> L.	White clover	TG/38/7 of 9.4.2003
<i>Trifolium subterraneum</i> L.	Subterranean clover	TG/170/3 of 4.4.2001
<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.	California Bluebell	TG/319/1 of 5.4.2017
<i>Arachis hypogaea</i> L.	Groundnut/Peanut	TG/93/4 of 9.4.2014
<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern	Brown mustard	TG/335/1 of 17.12.2020
<i>Brassica rapa</i> L. var. <i>silvestris</i> (Lam.) Briggs	Turnip rape	TG/185/3 of 17.4.2002
<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Safflower	TG/134/3 of 12.10.1990
<i>Papaver somniferum</i> L.	Poppy	TG/166/4 of 9.4.2014

DIO D

KARAKTERISTIKE U VEZI ISPITIVANJA VREDNOSTI ZA UZGOJ ILI UPOTREBU
1. Prinos
2. Rezistentnost na štetne organizme
3. Ponašanje u odnosu na faktore životne sredine
4. Karakteristike kvaliteta

DIO A

Biljne vrste koje treba da ispunjavaju uslove iz protokola za ispitivanje različitosti, uniformnosti i stabilnosti Kancelarije za zaštitu biljnih sorti Evropske unije – CPVO:

- Ječam;
- Kukuruz;
- Raž;
- Pšenica.

DIO B

Uslovi koji se odnose na DUS ispitivanja za organske sorte poljoprivrednih biljnih vrsta pogodnih za organsku proizvodnju

1. Opšti uslovi za organske sorte poljoprivrednih biljnih vrsta koje su pogodne za organsku proizvodnju za:

- 1.1 različitost i stabilnost: potrebno je uočiti i opisati sve karakteristike iz protokola i smjernica navedenih u Prilozima I. i II. ovog pravilnika;
- 1.2 uniformnost: potrebno je uočiti i opisati sve karakteristike iz protokola i smjernica navedenih u prilozima I. i II., a na karakteristike navedene u tački 2. primjenjuje se sljedeće:
 - (a) karakteristike se mogu ocjenjivati na manje strog način;
 - (b) ako za te karakteristike postoji odstupanje od odgovarajućeg tehničkog protokola u tački 2., nivo uniformnosti unutar sorte slična je nivou uniformnosti opšte priznatih sorti u Evropskoj uniji.

2. Odstupanje od tehničkih protokola**2.1 Ječam**

Za sorte koje pripadaju vrsti ječam (*Hordeum vulgare* L.) sledeće DUS karakteristike CPVO protokola CPVO/TP019/5 testirane sorte mogu da odstupaju od sledećih DUS zahtjeva za uniformnost:

- CPVO br. 5 - List zastavica: antocijaninska boja ušnih školjki;
- CPVO br. 8 - List zastavica: voštanost rukavca lista
- CPVO br. 9 — Osje: obojenost vrhova antocijanom
- CPVO br. 10 — Klas: voštanost
- CPVO br. 12 — Zrno: obojenost žila obućenca antocijanom
- CPVO br. 16 — Sterilan klasić: položaj
- CPVO br. 17 — Klas: oblik
- CPVO br. 20 — Osje: dužina
- CPVO br. 21 — Cvjetna os: dužina prvog segmenta
- CPVO br. 22 — Cvjetna os: savijenost prvog segmenta
- CPVO br. 23 — Središnji klasić: dužina pljevice i osja u odnosu na zrno
- CPVO br. 25 — Zrno: bodljikavost unutrašnjost poprečnih žila poleđine obućenca

2.2 Kukuruz

Za sorte koje pripadaju vrsti kukuruza (*Zea mays* L.) sledeće karakteristike DUS-a CPVO protokola CPVO-TP/002/3 testirane sorte mogu da odstupaju od sledećih DUS zahtjeva za uniformnost:

- CPVO br. 1 — Prvi list: obojenost rukavca antocijanom
- CPVO br. 2 — Prvi list: oblik vrha
- CPVO br. 8 — Metlica: obojenost pljevica antocijanom, isključujući bazu
- CPVO br. 9 — Metlica: obojenost prašnika antocijanom
- CPVO br. 10 — Metlica: kut između glavne osi i bočnih grana
- CPVO br. 11 — Metlica: savijenost bočnih grana
- CPVO br. 15 — Stabljika: obojenost nadzemnog nodijalnog korijenja antocijanom
- CPVO br. 16 — Metlica: gustoća klasića
- CPVO br. 17 — List: obojenost rukavca antocijanom
- CPVO br. 18 — Stabljika: obojenost internodija antocijanom
- CPVO br. 19 — Metlica: dužina glavne osi iznad najniže bočne grane
- CPVO br. 20 — Metlica: dužina glavne osi iznad najviše bočne grane
- CPVO br. 21 — Metlica: dužina bočne grane.

2.3 Raž

Za sorte koje pripadaju vrsti raži (*Secale cereale* L.) sledeće karakteristike DUS-a CPVO protokola CPVO-TP/058/1 testirane sorte mogu da odstupaju od sledećih DUS zahtjeva za uniformnost:

- CPVO br. 3 — Koleoptila: obojenost antocijanom
- CPVO br. 4 — Koleoptila: dužina
- CPVO br. 5 — Prvi list: dužina rukavca lista
- CPVO br. 6 — Prvi list: dužina plojke
- CPVO br. 8 — List zastavica: voštanost rukavca lista
- CPVO br. 10 — List pored lista zastavice: dužina plojke
- CPVO br. 11 — List pored lista zastavice: širina plojke
- CPVO br. 12 — Klas: voštanost
- CPVO br. 13 — Stabljika: dlakavost ispod klasa

2.4 Pšenica

Za sorte koje pripadaju vrsti pšenice (*Triticum aestivum* L. subsp. *aestivum*.) sledeće karakteristike DUS-a CPVO protokola CPVO-TP/003/5 testirane sorte mogu da odstupaju od sledećih DUS zahtjeva za uniformnost:

- CPVO br. 3 — Koleoptila: obojenost antocijanom
- CPVO br. 6 — List zastavica: obojenost uške antocijanom
- CPVO br. 8 — List zastavica: voštanost rukavca lista
- CPVO br. 9 — List zastavica: voštanost plojke
- CPVO br. 10 — Klas: voštanost
- CPVO br. 11 — Vlat: voštanost vrata
- CPVO br. 20 — Klas: oblik u profilu
- CPVO br. 21 — Vršni segment cvjetne osi: dlakavost izbočene površine
- CPVO br. 22 — Donja pljevica: širina ramena

- CPVO br. 23 — Donja pljevica: oblik ramena
CPVO br. 24 — Donja pljevica: dužina kljuna
CPVO br. 25 — Donja pljevica: oblik kljuna
CPVO br. 26 — Donja pljevica: dlakavost unutrašnje površine

DIO C

Biljne vrste koje treba da budu u skladu sa smjernicama za DUS ispitivanja Međunarodne unije za zaštitu novih biljnih sorti –

UPOV:

- Ječam;
- Kukuruz;
- Raž;
- Pšenica.

DIO D

Uslovi, odnosno vrijednosti za proizvodnju i upotrebu za nove sorte koje mogu da se koriste u organskoj proizvodnji

1. Ispitivanje za proizvodnju i upotrebu vrši se u organskim uslovima u skladu sa propisima o organskoj proizvodnji.
2. Specifični uslovi i ciljevi organske poljoprivrede uzimaju se u obzir pri ispitivanju sorte i pri ocjeni rezultata ocjenjivanja. Ispituje se otpornost ili tolerancija na bolesti kao i prilagođavanje različitim lokalnim zemljišnim i klimatskim uslovima.
3. Kada organ uprave nadležan za zaštitu biljnih sorti (u daljem tekstu: Uprava) nije u mogućnosti da obezbijedi ispitivanje u uslovima za organsku proizvodnju ili ispitivanje određenih karakteristika, uključujući osjetljivost na štetne organizme, testiranje se može sprovesti u skladu sa jednom od sledećih tačaka:
 - a) pod nadzorom Uprave na objektima organskih proizvođača ili organskih poljoprivrednih gazdinstava;
 - b) u uslovima niskog prinosa i sa minimalnim tretiranjem;
 - c) u državi članici Evropske unije ili drugoj državi članici UPOVA ako su sklopljeni bilateralni sporazumi između država za testiranje u organskim uslovimaVrijednost sorte za proizvodnju ili upotrebu smatraće se zadovoljavajućom ako se u poređenju sa drugim organskim sortama pogodnim za organsku proizvodnju odobrenim u sortnu listu neke od država članica Evropske unije ili drugih država članica UPOVA njeni kvaliteti u cjelini nude kao što se tiče proizvodnje u bilo kojem regionu, jasno poboljšanje bilo za proizvodnju ili upotrebu koje se mogu napraviti od usjeva ili proizvoda koji su nastali od njih. Superiorne karakteristike za poljoprivrednu proizvodnju, u pogledu poljoprivrednih praksi i proizvodnji hrane ili hrane za životinje koje predstavljaju prednosti za organsku poljoprivredu smatraju se posebno vrijednim za VCU ispitivanje.
4. Uprava obezbjeđuje različite uslove ispitivanja koji su prilagođeni specifičnim potrebama organske poljoprivrede i ispituje u mjeri svojih kapaciteta specifične osobine i karakteristike, na zahtjev podnosioca zahtjeva, da li su dostupne ponovljive metode.

DIO E

Bilje vrste koje mogu da se koriste za organsku proizvodnju:

- Šargarepa
- Keleraba

DIO F

Posebni uslovi za DUS ispitivanja za organske sorte povrća koje mogu da se koriste u organskoj proizvodnji

1. **Osnovna pravila za organske sorte povrća koje su pogodne za organsku proizvodnju za:**
 - 1.1 ujednačenost i stabilnost: sve karakteristike protokola i smernica iz Priloga I dio B će se posmatrati i opisati.
 - 1.2 Različitost: sve karakteristike protokola i smernica navedenih u Prilogu I Dio B treba se posmatrati i opisati, a sledeće će se primenjivati na karakteristike navedene pod tačkom 2:
 - a) navedene karakteristike se mogu procijeniti na manje strog način;
 - b) kada je za navedene karakteristike predviđeno odstupanje od odgovarajućeg tehničkog protokola u toj tački 2, nivo ujednačenosti unutar sorte biće sličan nivou uniformnosti uporedivih sorti opštepoznatih u Uniji
2. **Odstupanje od tehničkih protokola:**
 - 2.1 **Šargarepa**

Za sorte koje pripadaju vrsti šargarepe (*Daucus carota* L.) sledeće karakteristike DUS-a CPVO protokola CPVO-TP/049/3 testirane sorte mogu da odstupaju od sledećih DUS zahteva za uniformnost:

CPVO br. 4 – list: dijeljenje;
CPVO br. 5 – list: intenzitet zelene boje;
CPVO br. 19 – korijen: prečnik jezgra u odnosu na ukupni prečnik;
CPVO br. 20 – korijen: boja jezgra;
CPVO br. 21 – isključujući sorte s bijelim jezgrom; korijen: intenzitet boje jezgra;
CPVO br. 28 – korijen: vrijeme kad vrh postane obojen;
CPVO br. 29 – biljka: visina primarnog štitastog cvjetanja u trenutku cvjetanja.
 - 2.2 **Keleraba**

Za sorte koje pripadaju vrsti kelerabe (*Brassica oleracea* L.) sledeće DUS karakteristike CPVO protokola CPVO-TP/065/1 Rev. testirane sorte mogu da odstupaju od sledećih DUS zahteva za uniformnost odgovarajućeg CPVO tehničkog protokola:

CPVO br. 2 – rasad: intenzitet zelene boje kotiledona;
CPVO br. 6 – peteljka lista: položaj;
CPVO br. 8 – lisna ploča: dužina;
CPVO br. 9 – lisna ploča: širina;
CPVO br. 10 – lisna ploča: oblik vrha;
CPVO br. 11 – lisna ploča: podjela do glavne žile lista (na donjem dijelu lista);
CPVO br. 12 – lisna ploča: broj usjeka margine (na gornjem dijelu lista);
CPVO br. 13 – lisna ploča: dubina usjeka margine (na gornjem dijelu lista);
CPVO br. 14 – lisna ploča: oblik u poprečnom presjeku;
CPVO br. 19 – keleraba: broj unutrašnjih listova.

PRIVREMENI IZVJEŠTAJ O DUS ISPITIVANJU

- 1) registarski broj izvođača oglada;
- 2) podnosilac prijave za ispitivanja;
- 3) registarski broj podnosioca prijave za ispitivanje;
- 4) oplemenjivačka šifra;
- 5) datum podnošenja prijave za ispitivanje nove biljne sorte;
- 6) podnosilac zahtjeva (ime i adresa, odnosno ime i adresa njegovog zastupnika);
- 7) naziv biljne vrste, kojoj sorta pripada/latinski/crnogorski;
- 8) naziv sorte;
- 9) oplemenjivač (ime i adresa);
- 10) izvođač oglada (naziv i sjedište, odnosno ime i adresa);
- 11) mjesto oglada;
- 12) vremenski period vršenja oglada;
- 13) datum i mjesto sačinjavanja privremenog izvještaja;
- 14) opšti podaci:
 - materijal za sortu nije pristigao ();
 - materijal ne odgovara zahtjevima ();
 - ogled nije uspio ();
- 15) rezultati ispitivanja:
 - Bez primjedbi;
 - Primjedbe;
- 16) Predviđen datum konačnog izvještaja o ispitivanju;
- 17) Primjedba: Ovaj prethodni izvještaj ne utiče unaprijed na završni izvještaj.

Podnosilac izvještaja

KONAČNI IZVJEŠTAJ O DUS ISPITIVANJU

- 1) registarski broj izvođača oglada;
- 2) podnosilac prijave za ispitivanje;
- 3) registarski broj podnosioca prijave za ispitivanje;
- 4) oplemenjivačka šifra;
- 5) datum podnošenja prijave za ispitivanje nove biljne sorte;
- 6) podnosilac zahtjeva (ime i adresa, odnosno ime i adresa njegovog zastupnika);
- 7) naziv biljne vrste, kojoj sorta pripada/latinski/crnogorski;
- 8) naziv sorte;
- 9) oplemenjivač (ime i adresa);
- 10) izvođač oglada (naziv i sjedište, odnosno ime i adresa);
- 11) mjesto oglada;
- 12) vremenski period vršenja oglada;
- 13) datum i mjesto sačinjavanja konačnog izvještaja;
- 14) rezultati ispitivanja:
 - a) izvještaj o različitosti sorte:
 - je jasno različita od bilo koje druge sorte;
 - nije jasno različita od svih sorata koje su opšte poznate;
 - b) izvještaj o uniformnosti sorte uz uvažavanje stabilnosti polnog ili vegetativnog razmnožavanja:
 - je dovoljno uniformna;
 - nije dovoljno uniformna;
 - c) izvještaj o stabilnosti sorte u bitnim svojstvima:
 - je stabilna;
 - nije stabilna;
- 15) u slučaju pozitivnog rezultata opisa sorte uz izvještaj se prilažu primjedbe.

Podnosilac izvještaja
